แมลงหล่า

และ
การป้องกันกำจัด

จัดทำโดย
กองกีฏและสัตววิทยา
กรมวิชาการเกษตร

แมลงหล่า

แมลงหล่า หรือ **เพลี้ยหล่า** เป็นแมลงศัตรูข้าวประเภทปากดูด เป็นมวนชนิดหนึ่ง ตัวมีกลิ่นเหม็น ทำลายข้าวโดยดูดกินน้ำเลี้ยงจากต้นข้าว พบระบาดเป็นครั้งคราวในบางท้องที่ แต่การระบาดแต่ละครั้งมักทำความเสียหายรุนแรง ในปี พ.ศ. 2542 แมลงหล่าระบาดทำความเสียหายแก่ข้าวในหลายท้องที่ของภาคใต้ โดยเฉพาะจังหวัดนราธิวาส พบระบาดถึง 22,000 ไร่

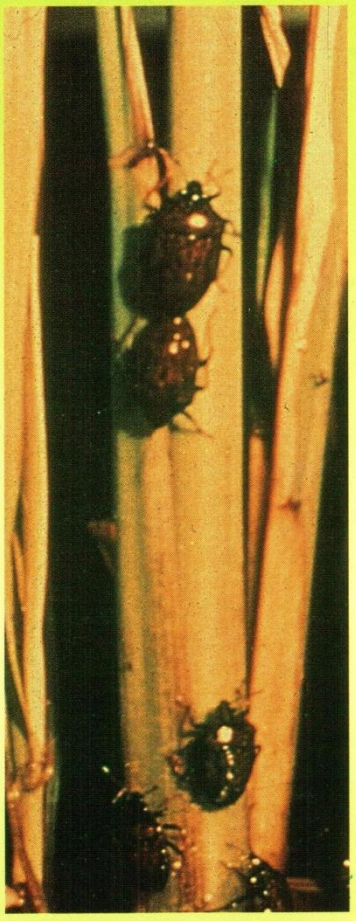

ตัวเต็มวัย

ตัวเต็มวัยเพศเมียและกลุ่มไข่

รูปร่าง ลักษณะ และ ชีวประวัติ

ตัวเต็มวัย ลำตัวค่อนข้างกลมคล้ายโล่ ส่วนหัวและอกเป็นรูปสามเหลี่ยม หัวมีสีดำ ลำตัวสีน้ำตาลดำ หนวดสีน้ำตาลแกมเหลือง ท้องสีน้ำตาลแดง หรือสีน้ำตาลดำ ขาสีน้ำตาลแดง ความยาวลำตัว 7.0-8.5 มิลลิเมตร กว้าง 4.0-4.5 มิลลิเมตร เพศผู้ตัวเล็กกว่าเพศเมียเล็กน้อย ตัวเต็มวัยบางตัวมีอายุนานถึง 214 วัน

เพศเมียวางไข่เป็นกลุ่มตามโคนต้นข้าว ช่วงที่วางไข่ 9-22 วัน จำนวนไข่ต่อกลุ่ม 20-26 ฟอง

ไข่ฟักเป็นตัวอ่อนประมาณ 4-5 วัน

ตัวอ่อน มี 6 ระยะ รวมระยะเวลาที่เป็นตัวอ่อน 20-30 วัน

ตัวอ่อนแมลงหล่า

พืชอาศัย ของ แมลงหล่า

นอกจากข้าวแล้ว แมลงหล่ายังสามารถอยู่อาศัยบนพืชหลายชนิด เช่น กกสามเหลี่ยม แห้วหมู หนวดปลาดุก กกหัวแดง หญ้าไทร หญ้าปล้องละมาน หญ้าข้าวนก เป็นต้น

การทำลายข้าวและความเสียหาย

ทั้งตัวอ่อนและตัวเต็มวัยของแมลงหล่า ทำลายข้าวได้ทุกระยะการเจริญเติบโต โดยดูดกินน้ำเลี้ยงบริเวณโคนต้นข้าว ช่วงกลางวันที่แสงแดดจัดอากาศร้อน จะหลบซ่อนภายในกอข้าว ส่วนช่วงกลางคืนจะว่องไว ชอบบินมาเล่นแสงไฟในเวลากลางคืน และช่วงเวลากลางคืนแมลงหล่าจะดูดกินน้ำเลี้ยงจากต้นข้าวมากกว่ากลางวัน

ข้าวในระยะแตกกอ ถ้าถูกแมลงหล่าทำลายรุนแรง ต้นข้าวที่อยู่กลางๆ กอข้าว จะมีอาการยอดเหี่ยว แตกกอน้อย ต้นแคระแกร็น มีสีเหลืองหรือสีเหลืองแกมน้ำตาล ระยะข้าวตั้งท้อง ถ้าถูกทำลาย ข้าวจะชะงักการเจริญเติบโต ไม่ออกรวง หรือให้รวงไม่สมบูรณ์ หรือเมล็ดลีบทั้งรวง ทำให้รวงข้าวมีสีขาว

ทุกระยะการเจริญเติบโตของข้าว ถ้าหากถูกแมลงหล่าทำลายรุนแรง ต้นข้าวจะเหี่ยวแห้งตาย

สภาพที่เอื้ออำนวยต่อการระบาด

แมลงหล่ามักพบระบาดในข้าวนาสวนมากกว่าข้าวไร่ นาข้าวชลประทานพบมากกว่านาน้ำฝน และในนาหว่านพบมากกว่านาดำ เนื่องจากนาหว่านความหนาแน่นของต้นข้าวมีมากกว่านาดำ ซึ่งเป็นสภาพที่เหมาะแก่การอยู่อาศัย โดยทั่วไปแมลงหล่าชอบสภาพที่ร่มเย็น

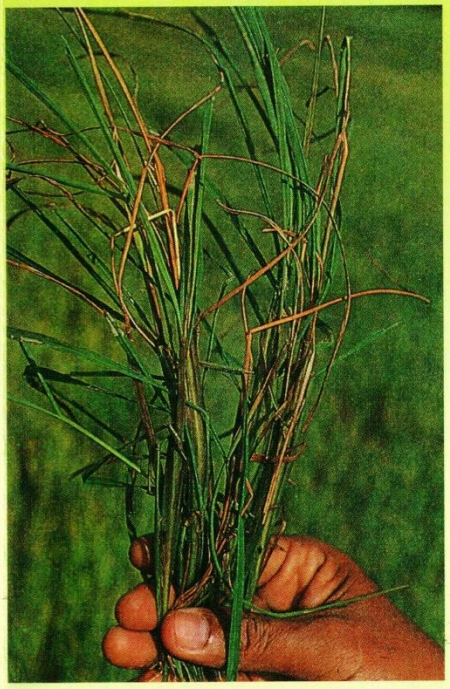

ต้นข้าวที่ถูกแมลงหล่าทำลาย

แปลงกล้าข้าวที่ถูกแมลงหล่าทำลาย
ต้นข้าวจะใบแห้งตาย

ศัตรูธรรมชาติ

ศัตรูธรรมชาติที่ทำลายแมลงหล่า มีทั้ง ตัวห้ำ แมลงเบียน และเชื้อรา

ตัวห้ำที่สำคัญ ได้แก่ จิ้งหรีดหนวดยาว ด้วงเต่า ด้วงดิน แมงมุมในนาข้าว เช่น แมงมุมสุนัขป่า แมลงมุมเขี้ยวยาว แมงมุมตาหกเหลี่ยม เป็นต้น

แมลงเบียน ได้แก่ แตนเบียนไข่เทเลโนมัส (*Telenomus* sp.) และพซิก (*Psix* sp.)

เชื้อรา ได้แก่ เมทาไรเซียม บิวเวอเรีย พีซิโลมายซีส

แตนเบียนไข่ *Psix* sp.

ไข่แมลงหล่าที่ถูกเบียนโดย *Psix* sp. จะมีสีดำ

แนวทางป้องกันกำจัด

1. ใช้แสงไฟฟ้าล่อแมลงและทำลาย ช่วงที่มีการระบาด เนื่องจากแมลงหล่ามีพฤติกรรมชอบบินมาเล่นแสงไฟเวลากลางคืน

2. ปลูกข้าวพันธุ์ที่มีอายุเก็บเกี่ยวสั้น เพื่อลดการเพิ่มจำนวนแมลงหล่าในนาข้าว

3. กำจัดวัชพืชที่ขึ้นหนาแน่นในนาข้าวโดยใช้มือถอนทิ้ง เพื่อให้นาข้าวโปร่ง แสงแดดส่องทั่วถึงโคนต้นข้าว ทำให้สภาพนาข้าวไม่เหมาะแก่การอยู่อาศัยของแมลงหล่า

4. หมั่นตรวจนาข้าวสม่ำเสมอ หรือทุกสัปดาห์ ถ้าพบแมลงหล่าระบาด (มากกว่า 5 ตัว/กอ, จุด) ควรใช้สารฆ่าแมลง คาร์โบซัลแฟน (พอสซ์ 20% อีซี) อัตรา 80 มิลลิลิตร ต่อน้ำ 20 ลิตร พ่นให้ทั่วบริเวณโคนต้นข้าว

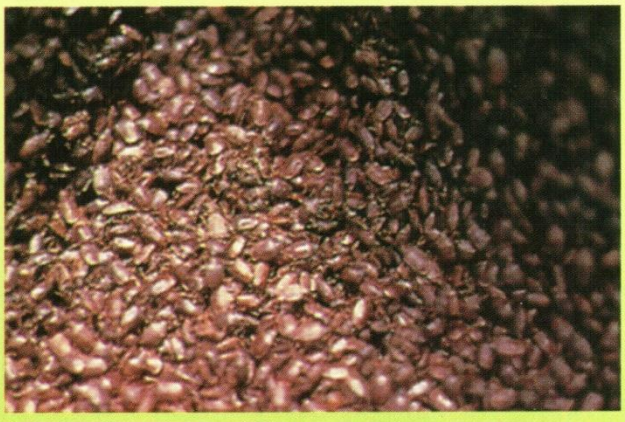

ใช้แสงไฟล่อแมลงหล่าและทำลาย

สอบถามรายละเอียดเพิ่มเติมได้ที่...

กลุ่มงานวิจัยแมลงศัตรูข้าวและธัญพืชเมืองหนาว
กองกีฏและสัตววิทยา กรมวิชาการเกษตร
เขตจตุจักร กรุงเทพฯ 10900
โทร. 5796537

เรียบเรียง :
สุวัฒน์ รวยอารีย์

ภาพ :
วนิช ยาคล้าย, IRRI, สุวัฒน์ รวยอารีย์

พิมพ์ครั้งที่ 1, พ.ศ. 2543
จำนวน 2,000 ฉบับ